

COORDONATE DEFINITORII ALE ACTIVITĂȚII INTERNAȚIONALE A P.C.R.

de ELISABETA PETREANU

În scurta mea comunicare mă voi ocupa de un domeniu mai puțin cercetat în plan istoric : activitatea internațională a P.C.R. în anii construirii socialismului și ai edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în România. Abordarea acestei teme în cadrul amplei retrospective pe care o întreprindem asupra istoriei partidului nostru ou ocazia împlinirii a 60 de ani de la crearea sa mi se pare firească, mi se pare necesară. Necesară deoarece *activitatea internațională* este una din componentele de bază ale politicii generale a partidului, componentă ce — la o analiză mai atentă — reflectă *locul și rolul* partidului pe *plan intern*, cât și locul și rolul său pe *plan internațional*. Îndrăznesc să afirm că *dimensiunea* activității internaționale a partidului este *direct proporțională* cu *forța* sa, iar *complexitatea* (diversitatea) acestei activități cu *prestigiul* său.

În această ordine de idei aș dori să relev câteva aspecte. Mai întâi faptul că această componentă a fost prezentă în activitatea partidului încă de la crearea sa, *dar* amploarea, profunzimea acestei activități a fost *variabilă* — în funcție de forța și locul partidului în societatea românească, în dispozitivul forțelor politice interne, în funcție de situația din mișcarea comunistă internațională.

După cum se știe, încă de la apariția în țara noastră a primelor cercuri muncitorești, militanții revoluționari au stabilit relații de colaborare și solidaritate internațională cu cercurile și personalitățile revoluționare progresiste din alte țări. Revoluționarii, personalitățile progresiste din România, socialiștii români au avut legături active cu autorii doctrinei socialismului științific — Marx și Engels —, cu alți revoluționari. Ei au participat activ la Internaționala Comunistă, la Internaționala Socialistă, cât și la diferite congrese și organisme cu caracter internațional. Mai târziu, ei au avut legături cu Lenin, cu alți revoluționari din Rusia, cât și din țările vecine și au participat la unele manifestări internaționale organizate împotriva primului război mondial. Revoluționarii români au organizat detașamente speciale — și au luptat — pentru victoria Revoluției din Octombrie; ei au luptat în războiul desfășurat de poporul spaniol împotriva instaurării fascismului în Spania, în mișcările de partizani din Franța — și din alte state europene — în timpul celui de al doilea război mondial. Pe bună dreptate, în Programul Partidului Comunist Român se apreciază că „spiritul internaționalismului proletar, solidaritatea revoluționară trec ca un fir roșu prin întreaga istorie a mișcării revoluționare din România, a Partidului Comunist Român“¹. După ce devine partid de guvernământ, activitatea internațională a partidului cunoaște un proces continuu de *diversificare* și *amplificare*. Concomitent cu continuarea *acțiunilor de solidaritate* — tradiționale — cu lupta unor popoare pentru libertate națională, pentru independență, împotriva războiului sau a acțiunilor care periclitau pacea în anumite regiuni ale lumii, P.C.R. a desfășurat o susținută activitate internațională în cadrul bilateral și multilateral. În activitatea internațională a P.C.R. în anii construirii socialismului și ai edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, raportul dintre aceste două forme este

¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. Politică, București, 1975, p. 206.

variabil. Cercetarea lui relevă aspecte extrem de utile pentru înțelegerea evoluției activității internaționale a partidului, pentru cunoașterea momentelor — pozitive sau nu — ale acestei activități. Astfel, în primul deceniu de la Congresul din februarie 1948, respectiv în anii 1948—1958 și chiar pînă în 1960, formele de desfășurare a activității internaționale a P.C.R. sînt cu precădere *cele în plan multilateral*, ca de exemplu participarea la congresele partidelor comuniste și muncitorești (momente care permiteau, e drept, contacte ceva mai largi), la întîlnirile colective organizate sub egida Biroului Informativ al partidelor comuniste și muncitorești sau Consfăturile internaționale ale partidelor comuniste și muncitorești care s-au ținut la Moscova în anii 1957 și 1960. În acest deceniu în activitatea internațională a partidului întîlnirile bilaterale, schimburile de delegații, vizitele la nivel înalt au fost sporadice — în anumiți ani (ca de pildă în anii 1948—1956) *practic inexistente*.

Azi — cînd întîlnirile bilaterale între reprezentanții P.C.R. și ai altor partide comuniste și muncitorești, socialiste și social-democrate, organizații progresiste, mișcări de eliberare națională — prin frecvența și diversitatea lor au devenit o *practică curentă* — aș spune aproape cotidiană — în activitatea partidului nostru, existența acestor „pete albe“ din anii amintiți ni se pare surprinzătoare. Dar nu inexplicabilă. Acest hiatus coincide cu anii de existență ai Biroului Informativ — primă formă de organizare și dirijare colectivă a partidelor comuniste și muncitorești, apărută în mișcarea comunistă europeană postbelică.

În anii care au urmat practica întîlnirilor bilaterale — practică ce exprima creșterea — graduală — a coeficientului de independență al partidelor, distanțarea treptată (a unora dintre ele) de concepte perimate ale mișcării muncitorești internaționale — s-a impus la început modest, dar temeinic. Acest lucru se reflectă în activitatea internațională a P.C.R. În anii 1957—1959 P.C.R. depășește *sfera europeană* a relațiilor sale, întărind relațiile sale cu partidele comuniste și muncitorești *din Asia*. În 1957 de exemplu au loc vizitele delegațiilor de partid și de stat ale Republicii Democratice Vietnam și Republicii Populare Mongole, iar în 1959 vizita unei foarte importante delegații române în Republica Populară Chineză. El depășește de asemenea *sfera relațiilor cu partidele comuniste și muncitorești din țările socialiste* (în afara contactelor ocazionale de Congrese), stabilind întîlniri la nivel înalt cu reprezentanții unor partide comuniste *cu pondere numerică importantă* în mișcarea comunistă internațională. Sînt partide din țări capitaliste europene, dar și de pe alte continente.

Deși participă la Consfăturile internaționale ale partidelor comuniste și muncitorești care au avut loc la Moscova în anii 1957 și 1960 și aprobă documentele elaborate, P.C.R. dezvoltă *linia activității sale în plan bilateral*, distanțîndu-se în mod vizibil de formulele activității în cadrul multilateral. În acești ani procesul calitativ pe care P.C.R. îl parcurge în compartimentul activității sale internaționale nu este spectaculos. El merge lent, *cu acumulări abia vizibile* — așa cum ne lasă să înțelegem documentele date publicității. Aceste acumulări vor deveni evidente după 1960 și îndeosebi după 1964.

1964 este anul cînd în urma acțiunilor întreprinse în vederea încetării polemicii publice iscată în mișcarea comunistă internațională — respectiv între Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și Partidul Comunist Chinez —, P.C.R. elaborează cel mai important document al său de pînă la Congresul al IX-lea privind normele relațiilor dintre partide, căile de soluționare a problemelor divergente: *Declarația din aprilie 1964*. Apariția acestui document a trezit un interes foarte larg, polarizînd nu numai atenția partidelor comuniste și muncitorești (mai puțin a celor implicate în polemică), ci și a multor forțe — și chiar elemente — care nu aveau nimic comun (sau nici cea mai mică simpatie) pentru comuniști în general, pentru partidele comuniste din țările socialiste în special. Prin elaborarea acestui document P.C.R. a dobîndit un mare prestigiu — intern și internațional. *Declarația din aprilie 1964* a constituit o contribuție durabilă și deosebit de importantă la *edificiul viitor* al activității internaționale a P.C.R. Un prim exemplu în sprijinul acestei afirmații este faptul că în toamna aceluiași an 1964, P.C.R. a avut întîlniri cu reprezentanții unor partide comuniste — din Europa și Asia — cu o mare pondere numerică, cu prestigiu și contribuții în procesul înnoitor, de democratizare a relațiilor din mișcarea comunistă internațională început după anii 1960.

Aceste întâlniri au avut ecou în epocă — și pe bună dreptate —, deoarece ele au contribuit la creșterea prestigiului internațional al partidului nostru. Atunci ele au fost momente de excepție. Astăzi ele au intrat în cotidian. Aceasta pentru că în anii care au trecut de atunci activitatea internațională a partidului a cunoscut o amploare fără precedent. În cei 15 — de fapt 16 — ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R. activitatea internațională a partidului a dobândit o dimensiune pe care aș numi-o — fără teamă că exagerez — *planetară*. Practic — P.C.R. întreține astăzi relații de prietenie și colaborare cu organizații politice de pe toate continentele. Să urmărim puțin evoluția acestor relații. În 1948, la Congresul din februarie participa ca reprezentanți ai altor partide 18 delegați. La Congresul al VII-lea (decembrie 1955) participă 32 de reprezentanți ai altor partide. La Congresul al VIII-lea (iunie 1960) participă 50 delegați. La Congresul al IX-lea (iulie 1965) participă 57 de delegați. La Congresul al X-lea (august 1969) — 70. La Congresul al XI-lea (noiembrie 1974) — 139. Iar la Congresul al XII-lea (decembrie 1979) — 154. „Deschiderea” determinată de orientările Congresului al IX-lea este extrem de evidentă în 1969, la Congresul al X-lea. Extinderea relațiilor internaționale ale P.C.R. va cunoaște o linie *permanent ascendentă*. Semnificativ este de asemenea faptul că, până la Congresul al IX-lea, P.C.R. nu a avut relații cu partide socialiste și social-democrate, cu mișcări de eliberare națională sau alte partide și organizații politice din țări capitaliste dezvoltate sau state în curs de dezvoltare. Potrivit datelor oficiale publicate, P.C.R. întreține azi relații bilaterale cu 87 de partide comuniste și muncitorești — de pe toate continentele —, cu 49 de partide socialiste și social-democrate din întreaga lume, cu 63 de formațiuni politice din țările capitaliste dezvoltate, cu formațiuni progresiste din țările în curs de dezvoltare, cu mișcări de eliberare națională.

Cifrele de mai sus permit înțelegerea *amplitudinii* relațiilor internaționale a P.C.R. Documentele elaborate în această perioadă relevă *poziția* partidului nostru față de unele probleme ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale, față de unele probleme ale lumii contemporane. Studiind aceste documente putem spune că *ceea ce definește* activitatea internațională a P.C.R. în perioada cuprinsă între Congresele al IX-lea și al XII-lea sint *dinamismul* și *puternica diversificare* a formelor și căilor de colaborare, *multitudinea* inițiativelor menite să contribuie la întărirea și dezvoltarea conlucrării tuturor forțelor revoluționare ale epocii noastre și mai ales *înalta sa principialitate*. Partidul Comunist Român este astăzi unul dintre partidele care participă activ la dezbaterile marilor probleme cu care se confruntă partidele comuniste și muncitorești, mișcarea democratică și progresistă de pretutindeni. Partidul Comunist Român din perioada ultimelor trei decenii nu-și mai pune semnătura pe documente ce nu-i aparțin — sau la dezbaterile cărora nu a participat. El acționează și susține necesitatea *contactelor bilaterale* între partide, considerind că în condițiile actuale ele permit abordarea unei sfere largi de probleme de interes comun, analiza evoluției relațiilor reciproce, a vieții politice internaționale, constituind în același timp contribuții importante la întărirea solidarității internaționale. În concepția partidului nostru *întâlnirile bilaterale* sint expresia capacității partidelor de a-și soluționa propriile lor probleme, de a acționa independent, corespunzător cerințelor și intereselor propriilor lor popoare. Contactele directe dintre partide, schimburile bilaterale de păreri și de experiență „sint de cea mai mare însemnătate pentru întărirea unității”².

În același timp — în ciuda experiențelor trecutului — P.C.R. nu exclude utilitatea întâlnirilor în *plan multilateral*, a reuniunilor cu caracter regional sau internațional în cadrul cărora reprezentanții partidelor să-și exprime liber punctele de vedere, să poarte discuții sincere pentru clarificarea problemelor noi ivite în viața internațională, indiferent de natura lor — ideologică sau nu. Partidul nostru consideră că asemenea întâlniri (regionale sau internaționale) trebuie să asigure participarea la lucrările pregătitoare, dar și la dezbaterile propriu-zise, pentru adoptarea oricărui documente, a *tuturor partidelor interesate*. *Numai așa* ele pot contribui la elucidarea problemelor luate în discuție, numai așa aceste întâlniri pot constitui momente pozitive în efortul de edificare a unității în mișcarea comunistă internațională. În acest context, partidul nostru apreciază că la asemenea întâlniri

² Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîririi construcției socialiste*, voi. 2, Edit. Politică, București, 1968, p. 285.

nu mai trebuie folosite practici învechite — uzitate în mișcarea comunistă internațională în perioada interbelică, dar și în perioada postbelică —, că nu trebuie puse în discuție sau blamate — sub nici-o formă — alte partide, fie că sînt sau nu sînt prezente la o asemenea întîlnire. După cum — avînd în vedere tot practici nefaste, nici ele nu prea îndepărtate — nu trebuie să se încerce elaborarea unor documente cu caracter de obligativitate pentru toate partidele. După cum se știe partidul nostru a acționat conform acestei concepții la lucrările pregătitoare ale Conferinței internaționale a partidelor comuniste și muncitorești care a avut loc la Moscova în iulie 1969 și în chiar cadrul Conferinței, prin glasul secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a ridicat împotriva încercărilor, manifestate încă din prima zi a lucrărilor, de a se recurge la metode repudiate de mișcarea comunistă internațională. Aceeași conduită — principială, constructivă — au avut reprezentanții partidului nostru și la lucrările pregătitoare ale Conferinței partidelor comuniste din Europa în problemele securității europene ce a avut loc la Berlin în anul 1976. De asemenea, la consfăturile partidelor comuniste din unele țări socialiste, care au avut loc ulterior, la Sofia și la Praga.

Amplificarea activității internaționale a P.C.R. și edificarea prestigiului său pe plan internațional sînt indisolubil legate de consecvența și fermitatea cu care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a acționat, în orice împrejurare, pentru promovarea în relațiile dintre partide a unor principii noi, a căror aplicare și respectare să ferească partidul nostru, partidele comuniste și muncitorești, mișcarea comunistă internațională de experiențele unui trecut nu prea îndepărtat. Iată de ce *izvorul prestigiului și stimei* de care se bucură partidul nostru trebuie căutat în *ansamblul de principii* pe care partidul nostru le așează la baza activității sale internaționale. Sînt principiile *egalității în drepturi, autonomiei, stimei și respectului reciproc, neamestecului în treburile interne, dreptului fiecărui partid de a-și elabora de sine-stătător strategia și tactica revoluționară corespunzător realităților din țara sa, intereselor poporului său, tradițiilor și trecutului său istoric*. „Viața a demonstrat — arată secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu — că atunci cînd s-au încălcat aceste principii, s-au adus mari daune, atît partidelor respective cit și principiilor solidarității și colaborării internaționale”³.

Corespunzător acestor principii partidul nostru își desfășoară întreaga sa activitate internațională. P.C.R. situează în prim planul activității sale internaționale dezvoltarea relațiilor cu partidele comuniste și muncitorești din țările socialiste, deoarece apreciază că *aceste relații* constituie factorul *determinant* pentru adîncirea *prieteniei și concluzării* necesare în opera de edificare a noii orînduirii, a întăririi unității și forței țărilor socialiste, a prestigiului lor în lume.

Trebuie precizat că rolul hotărîtor în extinderea raporturilor cu țările socialiste l-au avut întîlnirile, convorbirile oficiale, contactele nemijlocite — de lucru — ale secretarului general al partidului nostru cu secretarii generali și cu primii secretari ai partidelor din țările socialiste. Cu prilejul acestor întîlniri au fost luate în dezbateri probleme de interes comun a căror soluționare să permită dezvoltarea pe mai departe a relațiilor bilaterale. Au fost semnate numeroase documente de o însemnătate excepțională pentru viitorul relațiilor bilaterale. Cu o serie de partide comuniste din țările socialiste partidul nostru a semnat planuri de colaborare menite să ducă la dezvoltarea schimbului de experiență și informații în domeniul activității ideologice, a relațiilor între instituțiile, redacțiile și revistele de partid. Adept al dezbaterilor științifice multilaterale, al întîlnirilor ce-și propun schimburi de experiență partidul nostru a participat activ la un mare număr de întîlniri internaționale ale partidelor comuniste din țările socialiste.

Concomitent, partidul nostru desfășoară o susținută activitate cu partide socialiste și social-democrate. Este locul să amintim că relațiile de colaborare cu aceste partide au fost inexistente în perioada anterioară ultimilor 15 ani. Aceasta și datorită reziduurilor unor concepții care au existat în mișcarea comunistă internațională postbelică cu privire la locul și rolul partidelor socialiste și social-

³ Nicolae Ceaușescu, *60 de ani de slujire devotată a poporului, de luptă pentru dreptate socială și libertate națională, pentru construirea socialismului și ridicarea bunăstării maselor, pentru independența patriei, colaborare internațională și pace*. Expunere la adunarea festivă din Capitală consacrată aniversării a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, Edit. Politică, București, 1981.

democrate în transformarea societății contemporane. Prin acțiunile concrete în direcția dezvoltării relațiilor bilaterale cu partidele socialiste și social-democrate, cât și prin poziția sa, afirmată cu deosebită claritate la Congresul al X-lea, P.C.R. a demonstrat capacitatea sa de a înlătura urmările acestor concepții, de a înțelege necesitatea unirii tuturor forțelor care promovează interesele clasei muncitoare. Partidul nostru a salutat conjugarea eforturilor forțelor muncitorești și democratice și în primul rând a eforturilor pentru unitate dintre socialiști și social-democrați. În documentele elaborate la Congresul al X-lea al partidului, cât și în alte documente ulterioare, se subliniază că neînțelegerile pot fi depășite, greutățile în calea unor acțiuni unitare pot fi eliminate. „Experiența partidului nostru — arată secretarul general al partidului — stă mărturie în această privință. Tocmai o asemenea colaborare a creat condițiile realizării cu succes a insurecției naționale antifasciste și înfăptuirea revoluției populare, a garantat succesul în făurirea noi orînduiri socialiste“.

Încă un compartiment — nou în activitatea internațională a partidului, compartiment ce nu exista înaintea de acești 15 ani asupra cărora ne-am oprit — este cel al colaborării, al relațiilor de solidaritate cu partidele de guvernămînt, cu alte forțe politice progresiste și democratice din țările care pășesc pe calea dezvoltării economico-sociale independente, cu mișcările de eliberare națională. Documentele partidului nostru elaborate în acești ani subliniază importanța consolidării și diversificării relațiilor cu forțele politice progresiste din noile state independente, deoarece — așa cum se demonstrează, în cele mai multe cazuri (deși sînt și excepții) — aceste forțe promovează interesele naționale ale popoarelor lor, militează pentru transformări economico-sociale cu caracter progresist. Acest fapt justifică dezvoltarea relațiilor de colaborare și intrajutorare cu aceste forțe, cu aceste state, în spiritul principiilor relațiilor dintre state pe care partidul nostru le promovează. Formele de colaborare cu aceste state sînt multiple. Trebuie spus că, în covîrșitoarea lor majoritate, relațiile cu statele care au pășit pe calea dezvoltării independente au la bază documente oficiale bilaterale cu putere juridică sau — ca în cazul documentelor încheiate cu unele mișcări de eliberare națională — cu valoare politică, aceste documente (declarații, comunicate comune) fiind *primele documente oficiale internaționale* încheiate de aceste mișcări, care, astfel, s-au manifestat ca reprezentante *unice și legitime* ale popoarelor lor, primind în același timp și o recunoaștere internațională.

Acestea sînt cîteva din coordonatele care permit înțelegerea evoluției activității internaționale a partidului în anii care au trecut de la Congresul al IX-lea și pînă la Congresul al XII-lea. Ceea ce definește activitatea internațională a partidului din acești ani sînt *dinamismul* și puternica *diversificare* a formelor și căilor de colaborare, *multitudinea* inițiativelor menite să contribuie la întărirea și dezvoltarea conlucrării, a prieteniei și colaborării tuturor forțelor revoluționare, democratice și progresiste ale epocii noastre, dar mai ales *înalta sa principialitate*. Această poziție în dispozitivul forțelor politice și sociale ale lumi contemporane este o *poziție dobîndită* prin efortul susținut al întregului partid, al întregului popor al secretarului general al partidului, președintele României — tovarășul Nicolae Ceaușescu.

COORDONNÉS CARACTÉRISTIQUES DE L'ACTIVITÉ INTERNATIONALE DU PARTI COMMUNISTE ROUMAIN

R é s u m é

L'activité internationale est l'une des composantes de base de la politique générale du P.C.R. Sa dynamique est directement proportionnelle avec la place et le rôle du parti, sur le plan interne et international. Dans cet ordre d'idées on montre que cette composante a été présente dans l'activité du parti depuis sa créa-

tion, mais son ampleur et sa profondeur ont été variables — en fonction de la force et la place du parti dans la société roumaine, dans le dispositif des forces politiques internes, en fonction de la situation du mouvement communiste international. En rappelant l'existence d'une tradition, la communication s'arrête sur l'évolution de l'activité internationale du P.C.R. pendant les années de l'édification du socialisme en Roumanie. Les données employées permettent de comprendre l'amplitude des relations internationales du P.C.R., le dynamisme et la puissante diversification des formules et des voies de collaboration. Il est relevé l'ensemble des principes que le P.C.R. met à la base de son activité internationale. On montre dans la communication que l'amplification de l'activité internationale du P.C.R., l'édification de son prestige international sont indissolublement liées de l'activité et de la personnalité de son secrétaire général le camarade Nicolae Ceaușescu.